

26, po razredih pa so razporejene učne ure za ruščino takole: v prvem razredu povprečno 7 ur na teden, v drugem 10, v tretjem 9, kar praktično pomeni, da imajo ruski šolarji med sedmim in desetim letom

starosti skoraj po dve uri materinščine dnevno. Seveda število tedenskih ur še ni vse, kaže pa vendarle poudarjeno skrb za oblikovanje in kultiviranje najvažnejšega izrazila — materinščine.

F. J.
Ljubljana

Vprašali ste

ZMOTNA RADIJSKA INFORMACIJA O MÉRIMÉEJU

Po radiu sem 23. septembra t. l. ponovno slišala v oddaji opoldan »na današnji dan« o francoskem pisatelju Prosperu Mériméeju, češ da je potoval po Bosni in Istri ter nabiral narodne pesmi, kar pa ne drži.

V svoji knjižnici imam originalno knjigo Puškinovih zbranih del (izdaja V. V. Komarova, Peterburg 1899). V nji sem že pred mnogimi leti zasledila Puškinov predgovor k »Pesnim zahodnih slovanov«, kjer dobesedno navaja tudi Mériméejevo pismo v francoščini.¹

Prilagam prevod iz omenjene knjige:

Aleksander Sergejevič Puškin: Pesmi zahodnih Slovanov. (Predgovor).

Večino teh pesmi sem vzel iz knjige, ki je izšla v Parizu ob koncu l. 1827 pod naslovom *La Guzla, ou choix de Poésies Illyriques, recueillies dans la Dalmatie, la Bosnie, la Croatie et l'Herzégowine* (Gusle ali izbor poezije Ilirov, zbran v Dalmaciji, Bosni, Hrvaški in Hercegovini). Neznani izdajatelj pravi v svojem predgovoru, da, ko je nekoč nabiral te preproste pesmi napol divjega plemena, ni mislil, da bi jih objavil; ko pa je potem opazil, kako je prišel v modo okus za tuja dela, posebno taka, ki se v svoji obliki oddaljujejo od klasičnih vzorcev, se je odločil, da jih bo zbral, in po nasvetu prijateljev je prevedel nekatere od teh pesnitev ipd.

Ta neznani zbiratelj ni bil nihče drug kakor Mérimée, ostri in originalni pisatelj, avtor Teatra Klare Gazul, Kronike dobe Karla IX., Dvojne pomote in drugih del, nenavadno tehtnih v času globokega in žalostnega padca sedanje francoske literature.

Poet Mickiewicz, tankočuten in prodoren kritik ter poznavalec slovanske poezije, ni posumil v pristnost teh pesmi,² a neki učen Nemec je napisal o njih obširno razpravo.³

Zelo sem bil radoveden, na čem sloni izvor teh pesmi. S. A. Soboljevski je na mojo prošnjo pisal o tem Mériméeju, s katerim je bil dobro znan; in v odgovor je prejel naslednje pismo:⁴

Pariz, 18. I. 1835

Mislil sem, gospod, da Guzla ni imela več kot sedem bralcev, vstevši Vas, mene in tiskarja; zdaj pa z velikim veseljem vidim, da lahko prištejem še dva, kar da lepo celoto devetih in potrjuje pregovor, da nihče ni prerok v svoji deželi. Odgovoril bom odkrito na Vaša vprašanja. »Guzlo« sem sestavil iz dveh razlogov, od katerih prvi je bil, ponorčevati se iz »lokalne barve«, v katero smo se vrgli na vrat na nos okrog l. 1827. Da bi Vam pojasnil drugi razlog, Vam moram povedati neko zgodbo. V tem istem letu 1827 sva z enim mojih prijateljev naredila načrt, da bova potovala v Italijo. Bila sva pred zemljevidom in začrtovala s svinčnikom najino potovanje.

¹ Ciklus Pesmi zahodnih Slovanov s predgovorom vključujejo tudi novejšje izdaje Puškinovih del: A. S. Puškin, Polnoce sobranie sočinienij v desjati tomah, t. III, Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, Moskva—Leningrad 1949, str. 284—324 (in v ponovnih izdajah); A. S. Puškin, Sobranie sočinienij v desjati tomah, t. II, Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudožestvennoj literatury, Moskva 1959, str. 389—425; A. S. Puškin, Sočinienija v treh tomah, t. I, Izdatel'stvo »Hudožestvennaja literatura«, Moskva 1964, str. 345—379; A. S. Puškin, Izbrannye proizvedenija v dveh tomah, t. I, Izdatel'stvo »Hudožestvennaja literatura«, Moskva 1965, str. 173—207; A. S. Puškin, Stihotvorjenja, Izdatel'stvo »Hudožestvennaja literatura« (Narodnaja biblioteka), Moskva 1965, str. 163 do 196; itd. — Vse opombe: J. K.

² Adam Mickiewicz je označil pesem Morlach v Weneccji, ki jo je prevedel iz Mériméejeve Guzle, za prevod »z serbskega« (prim. A. Mickiewicz, Dzieła I, Wiersze, Warszawa 1955, str. 311).

³ Puškin je, po mnenju ruskih komentatorjev, mislil na knjigo W. Gerhard, Serbische Volkslieder und Heldenmärchen, Leipzig 1828; izdaja obsega prevode pesmi iz Mériméejeve Guzle, kakor tudi originalnih srbskih pesmi (prim. A. S. Puškin, Sobranie sočinienij II, Moskva 1959, str. 741).

⁴ Od tod je tekst francoski.

Prišedši do Benetk, na karti, seveda, in naveličana Angležev ter Nemcev, ki bi jih tam srečavala, sem predlagal, da bi šla v Trst, od tam pa v Dubrovnik. Predlog je bil sprejet, toda bila sva zelo na slabem z denarjem in ta »žalost brez primere«, kot je rekel Rabelais, naju je ustavila sredi načrta. Pa sem predlagal, da bi najino potovanje opisala vnaprej, ga prodala založniku, honorar pa porabila za to, da bi se prepričala, če sva se kaj dosti zmotila. Jaz bi zbral ljudske pesmi in jih prevedel; bil sem pač izzvan, in naslednjega dne sem prinesel svojemu sopotniku pet ali šest prevodov.

Jesen sem preživel na deželi. Kosilo je bilo opoldne, vstajal sem ob desetih; ko sem pokadil eno ali dve cigari, ne vedoč, kaj početi, dokler ženske ne pridejo v salon, sem napisal balado. Imela je obseg majhnega zvezka, ki sem ga objavil v popolni tajnosti in ki je prevaral dve ali tri osebe. Tu navajam vir, iz katerega sem črpal to »lokalno barvitost«, toliko čaščeno: najprej majhna brošura nekega francoskega konzula v Banjaluki. Naslov sem pozabil, njena analiza bi bila lahka. Avtor želi dokazati, da so Bosanci prave hudobe in to kar dobro utemeljuje. Tu in tam citira kakšno ilirsko besedo, da bi se pobahal s svojim znanjem (mogoče ni vedel več od mene). Zbral sem te besede skrbno in jih zabeležil. Potem sem bral poglavje, naslovljeno O morlaških nošah, in Fortisovem potovanju po Dalmaciji. Vsebovalo je tekst in prevod žalostinke o ženi Hasan-age, ki je resnično ilirska; toda ta prevod je bil v verzih. Neznansko sem se trudil, preden sem imel dobesedni prevod, primerjajoč besede v tekstu, ki se je ponavljal, z interpretacijo abeja Fortisa. S potrpljenjem sem dobil besedo za besedo, toda bil sem v stiski še glede nekaterih točk. Obrnil sem se na enega svojih prijateljev, ki zna ruski. Bral sem mu tekst in ga izgovarjal po italijansko, razumel ga je skoro popolnoma. Najboljše pa je to, da je Nodier, ki je izkopal iz zemlje Fortisa in balado o Hasan-agi ter jo prevedel po verzificiranem prevodu abeja ter jo še v svoji prozi poetiziral, kričal kot orel, češ da sem ga oropal.

Prvi ilirski verz se glasi:

»Scto se bieli u gorje zelenoi«. Fortis je prevedel »Che mai biancheggia nel verde Bosco«. Nodier je prevedel Bosco t. j. zeleneča ravan. To ni dobro, kajti rekli so mi, da »gorje« pomeni hrib.

To je moja zgodba. Opravičite me pri gospodu Puškinu. Ponosen sem in sramujem se hkrati, da sem ga ujel, ipd.⁵

V tej zvezi sem zasledila tudi tole:

V četrtem zvezku »Methode Mertner« — *Französisch für Deutsche* (58. Auflage; Verlag der zeitgemässe Sprachmethodik, München 1919) — je med drugim gradivom natisnjena tudi novela »Les Bohémiens« — *par Prosper Mérimée* (!!). Novela je povedana v prozi, Puškin kot avtor ni omenjen. Primerjala sem jo s Puškinovimi »Cigani« in ugotovila, da je točen prevod Puškinega dela v verzih!

Torej se ni Mérimée pokazal mistifikatorja samo v Clari Gazul in v baladah La Guzla (Gazul — Guzla — gusle!), temveč tudi tu.

Meta Rainer
Zalec

☆ ☆ ☆

Objavljamo izvlečke iz pisma, ki ga je tov. Meta Rainer 4. okt. 1974 pisala urednici jezikoslovnega dela JiS, in prevod, ki ga je pismu priložila. Ta objava naj bo spodbuda njej in še drugim slovenskim slavistom, da bi glosirali podobne napačne ali sporne informacije, ki se pogosto pojavljajo v naših javnih občilih, in tako pripomogli k bolj odgovornemu javnemu izobraževanju najširšega občinstva.

K prispevku tov. Rainerjeve pa naj razen nekaj drobnih dopolnil in obliki opomb sledi še kratka informacija:

Puškin se v svojem ciklu *Pesmi zahodnih Slovanov*, ki obsega 16 pesmi, ni naslonil samo na Mériméejevo *Guzlo*. Iz nje je prevedel 11 pesmi, in sicer *Videnie korolja* (1), *Janko Marnavič* (2), *Bitva u Zenicy Velikoj* (3), *Feodor i Elena* (4), *Vlah v Venecii* (5), *Gajduk Hrizič* (6), *Pohoronnaja pesnja Iakinfia Maglanoviča* (7), *Marko Jakubovič* (8), *Bonapart i černogorcy* (9), *Vurdalak* (13) in *Konj* (16). Dve je prevedel iz *Srbskih narodnih pesmi Vuka Karadžića*: *Solovej* (10), ki v originalu nosi naslov *Tri največje tuge* (I, 542), in *Sestra i brat'ja* (14), v originalu *Bog nikom dužan ne ostaje* (II, 5). Za pesmi *Pesnja o Georgii Černom* (11), *Vojevoda Miloš* (12) in *Janyš korolevič* (15) še niso našli predlog in jih imajo za Puškinove originalne.

Cikel je Puškin najprej tiskal brez predgovora in opomb v »Biblioteki dlja čtenia-

⁵ Iz ruščine in francoščine prevedla Meta Rainer.

ja« leta 1835, še isto leto pa ga je ponatisnil, to pot s predgovorom in opombami, v četrtem zvezku svojih »Stihotvorenij«. Tu se je prvič pojasnila geneza MÉRIMÉEJEVE Guzle, vendar ne povsem v skladu z resničnim potekom stvari. MÉRIMÉE je menda pripravljaval zbirko okoli sedem let in ni nastala v pičlih petnajstih dneh, kakor se je postavljaval v pismu Soboljevske-mu, pa tudi temeljila je na resničnem študiju južnoslovanske folklore, predvsem duha ljudskih pesmi (prim. A. S. Puškin, Sobranije sočinjenij II, Moskva 1959, str. 740, 741).

Enciklopedija Jugoslavije pod geslom Prosper MÉRIMÉE (6. knj., Zagreb 1965, str. 76), ki ga je napisal Nikola Banašević, univerzitetni profesor v Beogradu, obširneje govori o »zbirki tobožnjih ‚ilirskih‘ (srpsko-hrvatskih) pesama *La Guzla*... sa predgovorom, portretom izmišljenog pevača Hijacinta Maglanovića i raznim beleškama i

komentarima«. Tu je tudi zabeleženo, da je med MÉRIMÉEJEVIMI spretnimi potvorbami prevod Hasanaginice iz teksta opata A. Fortisa in da je izšla leta 1842 druga, s petimi teksti razširjena izdaja Guzle. Med literaturo citira Banašević tudi zadevno raz-pravo V. Yovanovitch, »La Guzla« de Prosper MÉRIMÉE, Paris 1911. Torej more zmotna informacija našega radia izvirati iz kakšnega zastarelega vira.

Kar zadeva MÉRIMÉEJEV prozni prevod Puškinovih Ciganov brez navedbe avtorja originala, stvar ni hudo presenetljiva, saj je bilo poznavanje slovanskih literatur na evropskem zahodu v 1. polovici 19. stol. neznatno in so pisatelji lahko objavljali od onod prevedene ali prirejene tekste kot svoje brez pretirane bojazni, da bi jih kdo odkril. Ta dediščina se očitno še dandanašnji le počasi odpravlja.

J. K.
Ljubljana

SKLEPI SLAVISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE NA OBČNEM ZBORU 29. 9. 1974

Občni zbor je z odobravanjem sprejel poročilo o delu SDS v preteklem obdobju in sklenil, naj društvo nadaljuje z začetimi akcijami.

1. V skladu s temeljno politično usmeritvijo naše družbe meni SDS, da je tudi na jezikovnem področju potrebno permanentno izobraževanje, nenehna vzgoja. S samoupravljanjem, v katerem kot upravljavec sodeluje sleherni proizvajalec, se iz dneva v dan tvori nova, živa, bogata plast slovenskega jezika: pač kot sporazumevalni medij samoupravljalcev. S tem jezikom se potrjuje samoupravljalvska in slovenska identičnost slovenskih delavcev, zato mu je treba posvečati posebno pozornost

— v oblikah rednega izobraževanja:

a) v osnovnih šolah, kjer naj slovenskega pouka ne bi zanemarjali na račun prepotentnega in morda celo spornega angažiranja učiteljev za različne obsežne posege v območju drugih šolskih predmetov;

b) v srednjih in poklicnih šolah, kjer naj se že enkrat neha večno ščipanje ur slovenščini, saj je stanje za ta del in zlasti v primerjavi s položajem materinščine v drugih evropskih šolstvih že močno zaskrbljujoče (prav zdaj so za uvedbo nove-

ga predmeta »Osnove marksizma in samoupravljanja«, predmeta, ki ga narekuje naša družbena stvarnost in zato njegovo uvedbo SDS pozdravlja, npr. na poklicnih šolah slovenskemu pouku vzeli 25% do-sedanjih ur; na tehničnih šolah za odrasle imajo le po 1 uro in samo v enem razredu po 2 uri slovenščine tedensko); v učnem programu za srednje šole naj bi se jezikovnemu pouku dalo več poudarka. Seveda bi to morali upoštevati tudi v praksi, saj se marsikje v okviru predmeta slovenski jezik s književnostjo jezikovni pouk še zmeraj zapostavlja v korist slovstvenega pouka;

c) na vseh vrstah šol, ki vzgajajo učitelje, vključno na univerzi, naj se za prihodnje učitelje uvede obvezno slovensko jezikovno izobraževanje; prav pomanjkljivo jezikovno znanje učiteljev drugih predmetov je eno izmed legel kvarjenja in s tem defunkcionalizacije jezika;

— v obliki permanentnega, strokovno utemeljenega spremljanja jezikovne kulture v javnem nastopanju in sporočanju:

(v časopisju, kinu, radiu, v komercialnih sporočilih, zlasti na TV, po kateri posebne »žive« oddaje, npr. različne »okrogle mi-ze«, pogosto reproducirajo pravo karikatu-